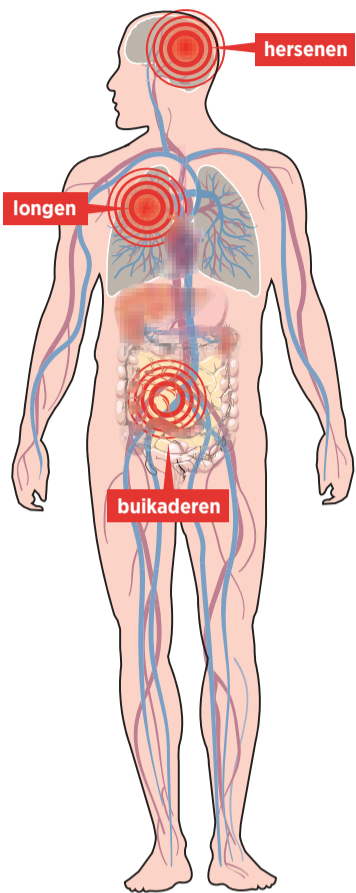

Corona

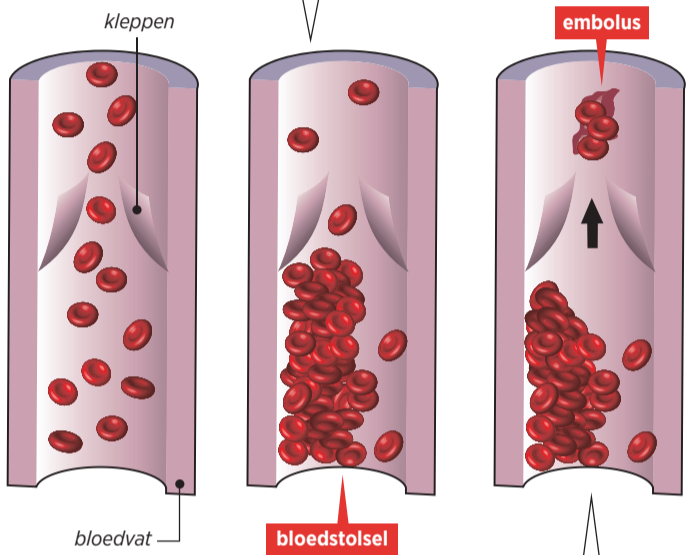
Vaccineren en testen

©TROUW | BRON: JOHNS HOPKINS MEDICINE, TROMBOSESTICHTING, ANP

Verwarrende 'storm in een glas water'

Veneuze trombose ontstaat vaak in **been-aderen** als bloedplaatjes samenklonteren tegen de wand. Het bloedstolsel verstopt het bloedvat, waardoor de bloedtoevoer naar organen en weefsels wordt gehinderd of zelfs afgesloten.

Als een stukje bloedstolsel (embolus) losraakt van een aderwand, kan het verderop in het lichaam vastlopen in kleinere bloedvaten, vaak in de **buikaderen** (buikvene trombose) of **longen** (longembolie).

De vaccins waren veilig bevonden, maar blijken nu toch bijwerkingen te hebben. Hoe weeg je de risico's?

Joep Engels
redactie wetenschap

De vaccins moeten ons uit de coronacrisis geleiden, maar het blijkt een weg met vele hobbels. Na de problemen met het vaccin van AstraZeneca lijkt ook het vaccin van Janssen uit Leiden in zeldzame gevallen ernstige bijwerkingen te geven. Daar leek het aanvankelijk niet op. Toen het Europese medicijnagentschap Ema zijn goedkeuring gaf, golden alle vaccins (Pfizer, Moderna, AstraZeneca en Janssen) als effectief en veilig. Ze konden allemaal milde bijwerkingen geven, zoals hoofdpijn of koorts, en incidenteel een allergische reactie.

De combinatie van hersentrombose en een tekort aan bloedplaatjes kwam pas aan het licht toen de vaccins op grote schaal werden ingezet. Logisch, de combinatie lijkt bij minder dan één op de honderdduizend inentingingen voor te komen. Die zie je niet in de onderzoeksfase, ook al doen daar tienduizenden proefpersonen aan mee.

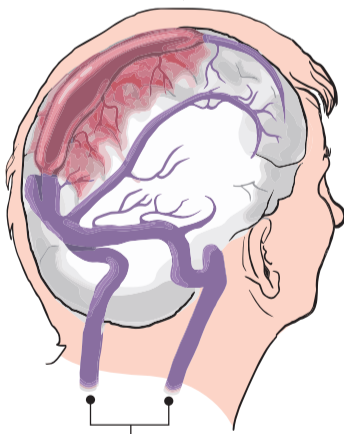
Darmafsluitingen

Dat gebeurt vaker bij vaccins. Twintig jaar geleden werd een vaccin tegen het rotavirus – waaraan wereldwijd jaarlijks honderdduizenden kinderen overlijden – teruggetrokken, omdat het een zeldzame kans op darmafsluitingen gaf. En het vaccin tegen de Mexicaanse griep bleek achteraf in zeldzame gevallen narcolepsie te kunnen veroorzaken.

Toen de bijwerkingen bij AstraZeneca bekend werden, oordeelde de Ema dat de voordelen opwogen tegen de nadelen: achttien doden door een wapen tegen de pandemie die in Europa een half miljoen slachtoffers heeft gemaakt.

Het is een crue afweging tussen een individueel risico en een maatschappelijk belang die de Gezondheidsraad voorlopig niet hoefde te maken. Het was eigenlijk simpel, zegt GR-lid Roland Pierik, rechtsfilo-

Bij een **sinustrombose** raken een of meerdere grote **afvoerende aders** (sinussen) in de hersenen verstopt door een stolsel. Het bloed kan zo niet wegstromen waardoor de druk stijgt en een zwelling ontstaat.

halsaders en slagaders

soof aan de Universiteit van Amsterdam. “Er zijn op dit moment nog heel veel mensen die geen vaccin hebben gehad. Laten we het dus geven aan de 60-plussers. Voor hen is er geen extra risico op deze bijwerking. En voor de samenleving is het effect hetzelfde: we beschermen zo veel mogelijk mensen.” Hij begrijpt de ophef niet. “Het enige nadeel van dit advies is dat er een vertraging is voor de groep met een verhoogd medisch risico, omdat er nieuwe afspraken moeten worden gemaakt.”

Onderschat het effect daarvan niet, zegt Ben van der Zeyst, oud-directeur van het Nederlands Vaccin Instituut. Maar bovenal vindt hij dat de Gezondheidsraad de verkeerde af-

slag heeft genomen. “Ze hadden, net als in het Verenigd Koninkrijk, voor elke categorie de voor- en nadelen van vaccinatie op een rij moeten zetten. Dan had iedereen een eigen afweging kunnen maken. En de minister had niet bij het kruisje moeten tekenen, maar de regie moeten nemen. Die regie ontbreekt nu, en dat zorgt voor de verwarring.”

Geen prestigekwestie

Die verwarring kan nog groter worden als ook het Janssen-vaccin niet volledig kan worden ingezet. Van der Zeyst hoopt dat de strategie geen prestigekwestie wordt en het ministerie erkent dat tot nu toe niet de slimste route is gevolgd. “Als het maar niet weer een beleid van ‘niet’, en dan weer ‘wel’ en dan weer ‘deels’ wordt. Gelukkig heeft de Nederlander mij verrast. Veel mensen tonen hun gezonde verstand en willen zelf beslissen.”

Pierik denkt dat als er door beperkte inzet van het Janssen-vaccin schaarste ontstaat, de raad zal adviseren de beschikbare vaccins zo goed mogelijk in te zetten. Zolang dit risico op bijwerking van AstraZeneca bij de groep onder de zestig blijft, en er geen goede medische behandeling is gevonden, verwacht hij geen beleidswijziging van de Gezondheidsraad.

Maar eigenlijk ziet hij het als de zoveelste storm in een glas water. De Nederlander is licht gefrustreerd door het trage vaccinatietempo, zeker als hij naar Israël of het Verenigd Koninkrijk kijkt. “Die frustratie wordt nu op de Gezondheidsraad afgereageerd. Als het vertrouwen in het AstraZeneca-vaccin is afgenomen, dan komt dat door de geconstateerde bijwerking, niet door ons aangepaste advies.”